

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
/Лазур Я.В. /
« 21 » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	26 «Цивільна безпека»
Спеціальність	262 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма	Правоохоронна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України»
для здобувачів вищої освіти галузі знань **26 Цивільна безпека**
спеціальності **262 Правоохоронна діяльність**

Розробник: Гуцул В. М. - кандидат історичних наук, доцент
кафедри археології, етнології та культурології

Робочу програму розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри археології, етнології та
культурології

протокол № 11 від «27» травня 2022 р.

Завідувач кафедри Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та
міжнародних відносин протокол № 8 від «22» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

© Гуцул В. М., 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	I	I
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин	I	I
для денної форми навчання:	Лекції	
аудиторних – 2,4	24	8
самостійної роботи здобувача – 3	Практичні (семінарські)	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: Основна навчальна і виховна мета дисципліни полягає у створенні умов для свідомої орієнтації молодого людини у сучасному світі, суспільстві, формування у неї відповідної активної соціальної та громадської позицій, підвищенні рівня духовної культури, культури спілкування і діяльності для сприяння їх соціалізації, активному включенню в соціально-політичне та економічне життя суспільства, підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Завдання:

– формування історичних знань, розвиток історичного мислення, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечності, застосування історичних знань і набутих умінь;

– виховання у здобувачів особистісних рис громадянина України, загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму та взаєморозуміння між народами на основі усвідомлення досвіду історії.

– підготовка до свідомої активної участі в суспільному житті Української держави, усвідомлення її ролі та місця в Європі і світі формування співвідповідальності за долю України, Європи та світу.

Показати роль і місце даної навчальної дисципліни у формуванні майбутнього фахівця за відповідним напрямком підготовки, її значення у формуванні цілісної системи знань фахівця. Висвітлити знання і вміння здобувачів по закінченню вивчення дисципліни показати

кроки наближення освіти щодо вимог Болонського процесу. Охарактеризувати структуру нормативної дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

основні періоди історії та культури України; особливості кожного з історичних періодів, їхні спільні та відмінні риси, а також значення з точки зору українського державо- та націотворення.

вміти:

аналізувати історію та культуру України як історію окремого народу та його держави, так і в контексті загальноєвропейської та світової історії; здійснювати періодизацію української історії та компаративний аналіз різних епох; екстраполювати окремі історичні події на сучасний історико-політичний процес; прогнозувати можливі варіанти майбутнього суспільно-політичного розвитку України.

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК - 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК - 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК - 5 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК - 6 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК - 8 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК - 10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод.

ЗК - 11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ФК - 4 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.

ФК - 5 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

ФК - 6 Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 10 - Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і, відповідно, до структурно-логічної

схеми освітньої програми «Правоохоронна діяльність» опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів у межах зазначеної освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Правоохоронна діяльність», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.	ПРН - 1
Організувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності.	ПРН - 2
Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.	ПРН - 3
Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин.	ПРН - 8

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти процеси історичного та культурного розвитку Української держави	ПРН - 1
Підтримувати культурний діалог спираючись на отримані за посередництвом вивчення дисципліни історичні та культурологічні знання.	ПРН - 2
Мати базові поняття джерелознавчого аналізу.	ПРН - 3
Застосовувати метод критичного аналізу до проблем української історії та культури .	ПРН - 4

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, реферати, есе, презентації.

Методи навчання: пояснювально- ілюстративний, репродуктивний, метод «мозкового штурму», метод проблемного викладу.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, виконання практичних завдань тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, захисту реферату, презентації.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)
Практичні (семінарські заняття)	8	30
Анотація, доповідь, презентація	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом	10	100

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів є:

- активність та результативність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуальної роботи.

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння здобувача стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *доповіді* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентацій* є здатність узагальнювати матеріал та вміння презентувати його, використовуючи візуальні джерела.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на два питання. За кожну правильну відповідь виставляється 25 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано

		можливістю повторного складання	можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЛІТЕРАТУРА КУРСУ. ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

Історія як наука. Предмет і завдання курсу Історії України та культури, його місце в системі вузівського навчання. Місце історії України в європейській і світовій історії. Періодизації історії та культури України. Концепції історії України в українській історіографії. Характеристика вітчизняної та зарубіжної історіографії історії та культури України. Характеристика основних джерел, літератури з історії та культури України і методи роботи над ними під час вивчення курсу. Культурогенез на українських землях. Виникнення родового ладу. Матріархат. Виникнення скотарства і землеробства. Трипільська культура. Бронзовий вік. Патріархально-родові відносини, Місце скотарсько-степових племен у формуванні матеріальної і духовної культури на українських землях. Антична культура на українських землях. Скіфи, сармати, кіммерійці. Розселення стародавніх східних слов'ян. Розвиток землеробства, скотарства, ремесла, торгівлі, розпад первіснообщинного ладу у слов'ян.

ТЕМА 3. СЕРЕДНЬОВІЧНА УКРАЇНА В ІХ – ХІІІ СТ.

Східнослов'янські племена - предки українців - напередодні утворення держави. Розселення. Формування апарату влади. Вікінги на Дніпрі. Державотворчі процеси в Середньому Подніпров'ї. Духовне життя. Утвердження династії Рюриковичів. Сучасні теорії формування феодальної держави Україна-Русь. Соціально-економічний і політичний лад Історичне значення прийняття християнства. Руська правда. Зовнішня політика Київської Русі. Боротьба з кочовиками. Надбання духовної культури. Мова. Освіта і писемність. Література, літописання. Зодчество. Фрески і мозаїка. Художні ремесла. Музика. Перші згадки етнотопоніму - Україна. Походження національної символіки. Причини роздробленості Русі. Феодальні усобиці. Князівства Середнього Подніпров'я: Київське, Чернігово-Сіверське і Переяславське. Їх політичний лад і культура. Економічне і політичне зміцнення Галицького, Волинського князівств. Утворення Галицько-Волинської держави. Внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславовича і Данила Галицького Руське королівство та його внесок в оборону європейської цивілізації. Мистецтво. Літописання. Історичне значення середньовічних українських державних утворень.

ТЕМА 3. СЕРЕДНЬОВІЧНА ТА РАННЬОМОДЕРНА УКРАЇНА В ХІV – І ПОЛ. ХVІІ СТ.

Причини ослаблення українських князівств. Литовсько-Руське князівство – феодальна, політична литовсько-українсько-білоруська держава з елементом федеративного устрою і певною автономією українських та білоруських земель. Становище руської мови і православної релігії. Кревська унія (1385 р.), посилення влади литовських феодалів. Зміни геополітичної ситуації на переломі 14-15 ст. і проблема державності України: утворення Кримського ханства, посилення турецько-татарської агресії, захоплення Чернігово-Сіверщини Московською державою. Остаточна ліквідація залишків української державності. Загарбання Польщею Західного Поділля. Боротьба проти литовських і польських феодалів. Люблінська Унія 1569 року. Формування і вихід на історичну арену українського козацтва. Перші провідники козацтва. Заснування Запорізької Січі. Зростання чисельності та авторитету козацтва і перетворення його у провідну верству українського населення. Культура українського Ренесансу. Українське Передвідродження та його представники: Ю.Дрогобич, Павло Русин, Ст.Оріховський та ін. Провідні центри ренесансної культури України: діяльність Львівського Ставропігійського братства, заснування шкіл, поширення книгодрукування, Іван Федорів. Літературно-видавнича діяльність Острозького культурно-освітнього центру, Передумови та наслідки Берестейської унії /1596/. Відродження освітнього та духовного життя в Києві, заснування Київського Богоявленського братства та школи /1615/, друкарні Києво-Печерської лаври /1617/, Києво-Могилянської колегії /1632/. Значення реформаторської діяльності митрополита Петра Могили у церковній та освітній сферах.

Українське ренесансне мистецтво: специфіка впровадження нових ренесансних форм у кожному з окремих видів мистецтв, поєднання західноєвропейських впливів з національними традиціями; -найвидатніші досягнення в оборонній, культовій та житловій архітектурі; розвиток орнаментальної пластики, скульптурного різьблення, епітафійного портрету; розквіт образотворчого мистецтва: іконопис, портретний та історичний жанри, гравюра, мистецтво друкованої книги. Значення творчих здобутків українських ренесансних митців, їх внесок у загальноєвропейську культурну спадщину.

ТЕМА 4. КОЗАЦЬКІ ВІЙНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.

Рушійні сили: козацтво, селянство, міщанство, козацька старшина і українська православна шляхта. Перший етап козацької революції піз проводом Богдана Хмельницького 1648-1656 рр. Розгром коронних військ в урочищі Жовті Води, під Корсунем, під Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зборівський договір. Військова кампанія 1649-1656 рр. Зовнішньополітична діяльність козацько-гетьманської держави. Зборівський мир 1649 р. Білоцерківський мир (1651 р.) Переяславська Рада 1654 р. Українсько-московський договір 1654 р. Політичне становище в Україні після смерті Хмельницького. Іван Виговський. Гадяцький трактат. Боротьба з Москвою. Битва під Конотопом. Ю.Хмельницький. Переяславська угода 1659 р. Руїна козацько-гетьманської держави. Боротьба за владу в Україні у 60-70 рр. XVII ст. Договори з Москвою, їх суть. Андрусівський мир 1667 р. Закріплення поділу України. П.Дорошенко і союз з Туреччиною. Іван .Самойлович. «Вічний мир» 1686 р.

ТЕМА 5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В XVIII – XIX СТ.

Особливості адміністративно-територіального та військового устрою Гетьманщини в складі Московської держави. Соціальне становище українського суспільства в XVII-XVIII ст. Політичне становище Правобережної України та західноукраїнських земель у II пол. XVII-XVIII ст.. Посилення польсько-шляхетського гноблення у Східній Галичині. Правобережні козацькі полки. Політична культура і політико-правова свідомість. Козацька демократія і право. Внесок у розвиток української культури гетьманів Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи. Розвиток освіти і науки. Становлення вищої школи в Україні. Діяльність Києво-Могилянської академії. Українська наукова еліта. Книгодрукування і книгорозповсюдження. Стиль бароко в архітектурі та малярстві. Сакральне, світське та фортифікаційне будівництво доби бароко. Портрети та портретні ікони. Українська гравюра ХУІІ-ХУІІІ ст. Література. Музика. Театр. Традиційно-побутова культура. Відродження в Україні; особливості розвитку культури України в умовах перебування її у складі Російської імперії. Діяльність Харківського університету /1805/, розвиток етнографії, мовознавства, видавнича діяльність. Український романтизм, його вплив на процеси національно-культурного відродження в Україні першої половини ХІХ ст.; Заснування Київського університету /1834/; діяльність Кирило-Мефодіївського товариства, його провідні діячі: М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко, М.Гулак та ін. «Закон Божий. Книга буття українського народу». Т.Г.Шевченко основоположник методу критичного реалізму в українській літературі та образотворчому мистецтві, його роль у розвитку української культури. Вихід у світ часопису «Основа». Розвиток культурно-національного руху на Наддніпрянській Україні. «Хлопомани». В.Антонович. Громадівській рух в Україні., їх видавнича діяльність в 60-70-х рр. ХІХ ст. Творчий внесок у розвиток національної культури В.Антоновича, М.Драгоманова, П.Чубинського, П.Житецького та ін.; Становлення української класичної культури: національного професійного театру та музики, творчість видатних драматургів та акторів: І.Карпенка-Карого, М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької, композиторів С.Гулака-Артемівського, М.Лисенка, М.Вербицького та ін.

ТЕМА 6 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ТА ІМПЕРІЇ ГАБСБУРГІВ В ХVІІІ – ХІХ СТ.

Відновлення після Прутського договору 1711 р. влади шляхетської Польщі на Правобережжі і ліквідація козацького устрою. Культура Козацької доби. Формування української національної культури. Гайдамаччина на Правобережній Україні. С.Палій. Початок гайдамацького руху. Його характер та рушійні сили. Виступи 1734 і 1750 рр. Коліївщина 1768 р. М.Залізняк. І.Гонта. Соціальний бандитизм та соціальні конфлікти. Рух опришків в західноукраїнських землях. Олекса Довбуш. Західноукраїнське (єзуїтське) бароко: специфіка розвитку української культури в Речі Посполитій. Становище української освіти і культури. Львівський університет. Розвиток архітектури і мистецтва. Ідея української державності в суспільно-політичному та культурному житті України к. 18- початок 19 ст. Соціально-політичне, економічне становище українських земель. Австрійських імперії. Розвиток капіталістичних відносин. Причини та періодизація другого національно-культурного. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії. Відродження національно-культурного руху в Галичині в 20-40-х роках ХІХ ст. - Руська Трійця, альманах - Русалка Дністровая; Вплив революції «Весна народів» на активізацію культурного життя в Західній Україні, утворення Головної Руської Ради та її вимоги національно-культурної автономії, «Галицько-Руська Матиця», з'їзд діячів української

культури «Собор руських вчених». Пожвавлення культурних зв'язків між Галичиною та Наддніпрянською Україною: діяльність товариства - Просвіта /1868/, Товариства ім. Т.Г. Шевченка /1873/, розвиток науки, літератури, мистецтва. Вплив європейської культури на літературу, архітектуру та образотворче мистецтво.

ТЕМА 7. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Особливості соціально-політичного становища українських земель на початок ХХ ст. Українське питання напередодні Першої світової війни. Причини, характер і особливості Лютневої буржуазно-демократичної революції в Російській імперії та її вплив на Україні. Утворення Центральної Ради, її внутрішня та зовнішня політика. Боротьба з Тимчасовим буржуазним урядом. Проголошення УНР. Боротьба з більшовиками Москви. Чотири Універсали Центральної Ради. Діяльність М.С.Грушевського та В.К.Винниченка. Причини невдач Центральної Ради. Державний переворот і становлення гетьманського режиму в Україні. Внутрішня і зовнішня політика П.Скоропадського. Причини краху Гетьманату. Утворення Директорії. Внутрішня і зовнішня політика УНР на чолі з В.Винниченком та С.Петлюрою. Боротьба проти більшовицького режиму в Україні. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Внутрішня і зовнішня політика урядів К.Левицького та С. Голубовича. Взаємовідносини між політичними лідерами УНР та ЗУНР. Акт Злуки 22 січня 1919 року. Причини краху союзу між УНР та ЗУНР. Директорія та її діяльність по збереженню української державності. Варшавський мирний договір (04.1919 р.). Україна в зовнішній політиці європейських країн після 1 Світової війни. Паризький мирний договір 1918-1919 рр. «Чотирнадцять пунктів Вільсона». Ризький мир (03.1921 р.). Український модернізм. Становлення українського модерну та його особливості. Літературний модерн. «Молода муза», «Українська хата». Від М.Вороного до О.Олеся. Модерний український театр. Кіно. Модерн в українському малярстві та архітектурі. Українська академія мистецтв. Творчість, Г.Нарбута, М.Бойчука, Ю.Жука, Ф. і В.Кричевських. Пошуки національного стилю в малярстві та архітектурі. Мистецькі погляди М. Бойчука та його школа. Освіта та наука в роки національної революції 1917 – 1921- х.

ТЕМА 8. УКРАЇНА В ДОБУ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Українські землі в міжвоєнний період (1919-1939 рр.). Становлення більшовицької влади на українських землях. Проголошення УСРР. Державне і господарське будівництво України в умовах громадянської війни. Прийняття Конституції УСРР (березень 1919 р.). Політика «військового комунізму» в Україні. Голод 1921-1922 рр. «Нова економічна політика» більшовиків в Україні. Проблеми національно-державного будівництва. Утворення СРСР і доля України в багатонаціональній радянській інтеграції. Україна у більшовицьких планах побудови «соціалістичного суспільства». Сталінський план індустріалізації, колективізації, культурної революції. Командно-адміністративний метод господарювання. Масові репресії 30-х років. Колективізація та адміністративно-командні методи колективізації сільського господарства в Україні. Розкуркулення. Депортація селян України. Голод 1932-1933 рр. Трагічні наслідки голодомору на Україні. Суспільно-політичні та історичні передумови формування культури України 20-30-рр. ХХ ст., успіхи та прорахунки українізації. Сталінський «соцреалізм» і наступ на українську культуру. Русифікація значної частини України, падіння престижу української мови та культури.

Особливості розвитку культури України кінця 30-х р.: започаткування дослідження фундаментальних наук (фізики, математики); відсутність свободи творчості в літературі та мистецтві. Соцреалізм в українському мистецтві. Репресії проти української інтелігенції. Представники – «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців. Соціально-економічне та національно-політичне становище Західної України під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини в 20-30 рр. Діяльність національно-патріотичних організацій Західної України. «Інтегральний націоналізм» Д.Донцова. Створення УВО під керівництвом Є.Коновальця. Діяльність ОУН. Відкриття у Празі Українського Вільного Університету. Молодіжні організації «Сокіл», «Плуг», «Пласт». Діяльність греко-католицької церкви на чолі з митрополитом А.Шептицьким. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.) Пакт від 23 серпня 1939 р. між СРСР і Німеччиною. Розчленування Західної України між Німеччиною, СРСР і Угорщиною. Соціально-економічні перетворення на західноукраїнських землях. Напад Німеччини на Польщу – початок II-ї світової війни. Анексія Радянським Союзом Західної України. Напад Німеччини на СРСР. Причини та характер війни. Окупація України. Нацистський терор проти мирного населення. Боротьба українського народу проти нацистських і радянських окупантів. Формування загонів УПА. Боротьба на два фронти. Стратегія і тактика ОУН. Платформа Української головної визвольної Ради (УГВР). Корінний перелом у ході війни. Визволення української землі від нацистських загарбників. Внесок українського народу у боротьбу проти нацизму і завершення Другої світової війни. Україна в 40-80-х роках ХХ ст. Суспільно-політичні зміни в УРСР після воєнного періоду. Особливості відбудови народного господарства УРСР. Причини голоду 1946-1947 рр. Труднощі і здобутки відбудови промисловості України. Трудовий героїзм українського народу. Складність суспільно-політичних процесів на західноукраїнських землях. Операція «Вісла», Львівський церковний собор 1946 р. Наступ реакції на ідеологічному фронті. «Жданівщина». Початок лібералізації суспільного життя в Україні в середині 50-60-х рр. ХХ ст. Культурне життя в повоєнний період.

ТЕМА 9. УКРАЇНА В ДОБУ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Хрущовська «відлига» (1953-1964). Пробудження національно-духовного життя в Україні. Шістдесятники: поети В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, М. Вінграновський, В. Стус, художники А. Горська, О. Заливаха, журналіст В. Чорновіл, історик В. Мороз, мистецтвознавець Б. Горинь, психолог М. Горинь та ін. Духовний опір тоталітаризму та пригніченню національної культури. Розправа з шістдесятництвом. Новітня русифікація 60-80-х ХХ ст. Теорія злиття націй та її втілення в СРСР. Освіта, література, театр, кінематограф, ЗМІ за умов русифікації української культури. Згорання демократичних процесів. Розгортання правозахисного руху в Україні. Антиукраїнська діяльність командно-адміністративної системи радянської влади. Фальсифікація історичного минулого України. Загальнополітична, економічна і духовна криза в радянському суспільстві. Курс на перебудову.

ТЕМА 10. УКРАЇНА У 90-І РР. ХХ СТ. – НА ПОЧ. ХХІ СТ.

Перші прояви демократизації суспільного життя в Україні у другій половині 80-х рр. ХХ ст. Труднощі перебудовчих процесів в економічному і політичному житті України.

Утворення «Народного руху України за перебудову». Формування нових політичних партій. Відродження національно-церковного життя. Рух за відродження національної символіки України. Зростання контактів з діаспорою. Прийняття «Закону про мови в УРСР». Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Криза економічного, національного і політичного життя в СРСР. Державний переворот ГКНС 19-20 серпня 1991 року. Прийняття Акту про державну незалежність України. Всеукраїнський референдум 01.12.1991 року. Обрання Президентом України Л.М.Кравчука. Україна в умовах незалежності. Розбудова держави, суспільно-політична та економічна ситуація у перехідний період. Прийняття Конституції України 28.06.1996 року. Основні права, свободи та обов'язки громадян. Зовнішньополітична доктрина України 1993 р. Відкритість, миролюбність, позаблоковий статус, відмова від ядерної зброї. Будапештський меморандум 1994 р. Україна і ООН. Україна і НАТО. Українсько-російські відносини та їх суперечності, Договір про дружбу та співробітництво між Україною та РФ /1997 р./ та його ратифікація. Процес інтеграції України в європейський політичний, правовий, військовий та економічний простір. ОБСЄ (1992 р.), Рада Європи (1995 р.), Центральноевропейська ініціатива (1996 р.), Рада євроатлантичного партнерства (1997 р.), Європейське енергетичне співтовариство (2006 р.), Світова організація торгівлі (2008 р.) та ін. Початки формування громадянського суспільства в Україні; президентська виборча кампанія 2004 р.; поглиблення політичної кризи та її вирішення у 2004- 2005 рр. успіхи та прорахунки «помаранчевої революції». Президентська кампанія 2010 р. Основні напрямки внутрішньої та зовнішньополітичної діяльності України 2010 – 2013 рр. Українська держава – східний чи західноєвропейський варіант розвитку. Політична криза 2013 р. «Революція гідності». 2014 р. Агресія РФ на українські землі. Підписання угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності. Демократизація та національно-культурне життя у суверенній українській державі. Відновлення та створення нових культурно-освітніх товариств («Просвіти», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Товариства української мови Т. Шевченка та ін.), їх значення у культурному житті українців. Зростання самосвідомості, духовності народу. Відродження історичної пам'яті, повернення забутих імен діячів культури і мистецтва. Проблеми і перспективи розвитку освіти, науки і мистецтва у 90-х роках 20 ст. Театр і українське кіномистецтво: позитивні та негативні фактори розвитку. Створення нової концепції національної освіти. Реформування шкільництва. «Болонська система» реформування вищої освіти та українські реалії. Становище та перспективи розвитку української науки. Постмодернізм в українській літературі і мистецтві. Європейський вибір української культури. Російсько-українська війна 2014 – 2022 рр.

Разом за модуль	90	24	20			46	90	8	4			78
Разом за семестр	90	24	20			46	90	8	4			78

6.3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, основні поняття та література курсу. Давня історія України	2	
2	Середньовічна Україна в IX – XIII ст.	2	2
3	Середньовічна та ранньомодерна Україна в XIV – I пол. XVII ст.	2	
4	Козацькі війни другої половини XVII ст.	2	
5	Українські землі в складі Російської імперії в XVIII – XIX ст.	2	
6	Українські землі в складі Речі Посполитої та імперії Габсбургів в XVIII – XIX ст.	2	
7	Україна на початку XX ст.	2	
8	Україна в добу радянського тоталітаризму в першій половині XX ст.	2	
9	Україна в добу радянського в першій половині XX ст.	2	
10	Україна у 90-і рр. XX ст. – на поч. XXI ст.	2	2
Разом		20	4

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	денна
1	Предмет, основні поняття та література курсу. Давня історія України	4	8
2	Середньовічна Україна в IX – XIII ст.	4	8
3	Середньовічна та ранньомодерна Україна в XIV – I пол. XVII ст.	4	7
4	Козацькі війни другої половини XVII ст.	4	7
5	Українські землі в складі Російської імперії в XVIII – XIX ст.	5	8
6	Українські землі в складі Речі Посполитої та імперії Габсбургів в XVIII – XIX ст.	5	8
7	Україна на початку XX ст.	5	8
8	Україна в добу радянського тоталітаризму в першій половині XX ст.	5	8

9	Україна в добу радянського в першій половині ХХ ст.	5	8
10	Україна у 90-і рр. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст.	5	8
Разом		46	78

6.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На основі опрацювання рекомендованих статей і монографій написання рефератів.
 Форма контролю – індивідуальна, усний захист виконаних рефератів, текстуальний аналіз прочитаної літератури.

Тематика рефератів

1. Визначення історії України, її предмета, концепції і завдань курсу історії України.
2. Розвиток грецьких рабовласницьких міст-держав у Причорномор'ї.
3. Процес розвитку східнослов'янських племен, їх розселення, побут та вірування.
4. Місце і роль київських князів Олега, Ольги, Ігоря, Святослава в розвитку української держави.
5. Місце Галицько-волинської держави в українській історії за часів Романа Мстиславовича.
6. Причини і наслідки занепаду Київської держави.
7. Зовнішня та внутрішня політика Київської Русі.
8. Причини і особливості феодальної роздробленості Київської Русі.
9. Діяльність церкви, школи, братств України в литовсько-польську добу.
10. Суть і рішення Люблінської унії та її роль в приєднанні східних земель України до Польщі.
11. Становище західноукраїнських земель в часи панування Польщі та місце Люблінської унії в загарбанні українських земель нею.
12. Закономірність виникнення українського козацтва.
13. Основні події повстання Криштофа Косинського, історична обумовленість його поразки.
14. Основні етапи повстання Г.Лободи і С.Наливайка. Дайте оцінку його наслідкам.
15. Основні причини і наслідки прийняття Берестейської релігійної унії 1596 р.
16. Хід і наслідки козацьких походів під керівництвом Сагайдачного на татар і турок (XVII ст.).
17. Характеристика Хотинської війни 1621 р., її місце у боротьбі українського народу проти турецько-татарської агресії.
18. Гетьманування Івана Скоропадського.
19. Причини, характер та перші наслідки визвольної війни українського народу середини XVII ст. в 1648 р.
20. Основні події Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.
21. Битва під Берестечком 1651 р., її трагічні наслідки для України.
22. Переяславські угоди 1654 р.,
23. Зовнішня політика Б.Хмельницького.
24. Боротьба за владу в Україні після смерті Б.Хмельницького.
25. Проаналізуйте боротьбу українського народу за права православної церкви (XVII ст.).
26. Покажіть роль Київського митрополита Петра Могили в ній.

27. Діяльність Івана Мазепи як українського патріота.
28. Суть гайдамацького руху в Україні та його антифеодальний і національно-визвольний характер.
29. Соціально-економічний розвиток України на початку ХХ ст. Вплив економічної кризи 1900-1903 рр. на цей розвиток.
30. Причини, характер та воєнні дії початку Першої світової війни, плани Німеччини та Австро-Угорщини щодо України.
31. Суть суперечностей у стосунках Центральної Ради і Тимчасового уряду Росії.
32. Обставини та значення проголошення УНР.
33. Роль і значення ЗУНР у визвольній боротьбі українського народу за соборність України.
34. Суперечливий характер розвитку культури в Україні у 20-30-і роки ХХ ст. та негативний вплив на неї тоталітарної системи.
35. Українське питання напередодні Другої світової війни.
36. Основні проблеми та суперечливий характер розвитку України в другій половині 40-х на початку 60-х рр. ХХ ст.
37. Стан промисловості і сільського господарства України на етапі перебудови (1985-1991).
38. Основні події та процеси, пов'язані з формуванням нових політичних партій у другій половині 80-х - на початку 90-х рр. ХХ ст., їх програми і практичну діяльність.
39. Найважливіші рішення, зв'язані з проголошенням і розбудовою Української незалежної держави в сучасних умовах.
40. Основні проблеми соціально-економічного і політичного розвитку України на сучасному етапі та шляхи їх розв'язання.

План індивідуальної роботи включає: вступ, 2-3 питання основної частини, висновки, список використаної літератури.

В основній частині формулюються 2-3 питання плану, які повинні розкрити зміст проблеми, історію становлення і сучасний стандартний стан проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

У висновках треба підвести загальні висновки.

Список літератури повинен включати не тільки підручники і посібники, але і монографії та джерела (не менше 3 п.).

Обсяг роботи 10 сторінок друкованого тексту А-4. шрифт – 14 Times New Roman, інтервал полуторний. Поля 20-20-20-10.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – ноутбук, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, Microsoft PowerPoint, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», система «MOODLE», додатки GOOGLE MEET, персональна електронна пошта.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ-ХХ століття. Київ. 2019.

2. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. Київ. 2021.
3. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ. 2018.
4. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Київ. 2016.
5. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Київ. 2021.

Допоміжна література:

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ. 2005.
2. Снайдер Т. Криваві землі. Європа між Гітлером та Сталіним. Київ. 2018.
3. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. Київ. 2020
4. Субтельний О. Україна : Історія. К. 1991
5. Старченко Н. Честь кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI — XVII століття). Київ. 2014.
6. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ. 2004.
7. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна. Київ. 2008.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Довідковий сайт : веб-сайт. URL: <http://history.franko.lviv.ua>
2. Безкоштовна бібліотека української літератури : веб-сайт. URL:<http://ukrknyga.at.ua>
3. Сайт, на якому зібрані в першу чергу першоджерела а також наукова література в галузі української культури та історії : веб-сайт. URL: <http://litopys.org.ua>
4. Сайт інституту історії України НАН України : веб-сайт. URL:<http://www.history.org.ua>
5. Український пам'ятко охоронний ресурс : веб-сайт. URL:<http://www.pamjatky.org.ua>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від « __ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від « __ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від « __ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від « __ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)